

KÜRESELLEŞME**ULUSÖTESİ ŞİRKETLER, SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMLERİNİN FİNANS PİYASALARI AÇISINDAN ÖNEMİ VE KÜRESELLEŞME**

Gaye YILMAZ*

Bu yazının yayımlandığı tarihte Sosyal Güvenlik Sistemimizin temelindeki son taşlar da yerinden oynatılmış olacak. Patent yasası adı altında Ulus ötesi ilaç tekellerine tanınan ayrıcalıklar, ilaç arzının %70'ini tüketen SSK, Bağkur ve Emekli Sandığının içinde bulunduğu ekonomik açmazlar, hızla artan ilaç fiyatları ile daha da derinleşecek ve bu kurumlar temel işlevleri olan üyelerine sağlık hizmeti verme fonksiyonundan tamamen vazgeçmek zorunda kalacaklardır. Bu yasa ile, Sosyal Güvenlik Sistemimiz etrafında yıllardan beri özelleştirme çılgınlıkları atan serbest piyasa ve ticari liberalizasyon yanlılarının emellerine ulaşmalarını kolaylaştıracak ve milyonlarca emekçinin alın teri sonucunda oluşan, toplumun öz malı olan bu sosyal güvenlik sistemleri bundan sonrasında finans piyasalarındaki istikrarsızlığı gidermek ve bu piyasalara hizmet etmek amacı ile kullanılacaktır.

Peki bu noktaya nasıl gelindi?

24 Ocak 1980 tarihinde alınan "ekonomik tedbirler", ülke işgücünü oluşturan kesimlerin tümünün gayri safi hasıladan aldıkları (GSMH) payı bilinçli olarak düşürmüş, dolayısıyla sosyal güvenlik kesintileri de otomatikman azalmıştır. Bu gerilemeye ilaveten, sistemde biriken fonlar, yıllardan beri ülkeyi yönetenlerce hemen hemen (0) faizle sosyal güvenlik amacının tamamen dışında kullanılmıştır. Ülkedeki ekonomik sistemin giderek makro plan ve programların dışına taşınması, ekonomik hayattaki birçok denetimin kaldırılması, ekonomik faaliyetlerin yer altına inmesine ve yatırımların yanlış sektörlerde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Kayıt dışı ekonomi olarak adlandırılan sektörlerce gerçekleştirilen faaliyetler günümüzde ülkemiz-

deki toplam ekonomik aktivitenin %50'sini aşar duruma gelmiştir. Çalışanların tüm sosyal güvencelerini (SSK, Sendika gibi) yok sayan bu ekonomik yapılanma, verginin de alınmaması yüzünden Devleti giderek derinleşen bir çıkmaza sürüklemiş, siyasi iktidarların sorumsuz yönetim anlayışı sonucunda da bugün içinde bulunduğumuz iç ve dış borç sarmalının oluşmasına büyük bir katkıda bulunmuştur. Ülke nüfusunun ortalama yaşı çok genç olduğu halde, sosyal güvenlik sisteminin bu günkü duruma gelmesinin yapısal ve son derece somut verileri ortada dururken, bu yükü de emekçinin sırtına yüklemek ancak liberal ekonominin hız kazanması isteği ile yanıp tutuşan anlayışlarla açıklanabilir.

Aslında bu sorunun yanıtını tam hakkı ile verebilmek ve konuyu daha iyi anlayabilmek için, hemen hemen aynı sorunla karşı karşıya bulunan Avrupa sistemine göz atmamız ve orada yaşanan oyunları görmemiz gerekiyor. Ancak böylesi bir yaklaşım sonrasında, başımıza gelenlerin bir "acı kader" olmadığını, her şeyin yıllar öncesinden planlanarak bugüne taşındığını ve "küreselleşme" denen olgunun temelini, gerekçe ve politikaları ile saptamamız mümkün olabilecektir.

Önce kısaca Avrupa'daki gelişmeleri irdeleyelim.

2. Dünya savaşı bitiminde yerle bir olan Avrupa ekonomisi, savaş sonrası pazarlık masasına çok zayıf, güçsüz ve iktidarsız bir şekilde oturdu. Zaten, toplantı Avrupa'nın nasıl yeniden imar edileceği konusunda düzenlendiği halde, seçilen yerin ABD'nin Bretton Woods kasabası olması bile sonucun daha en baştan belirlendiğinin işaretiydi. Sonuç: İngiliz iktisatçı Keynes tarafından hazırlanan ve sosyal devlete ağırlık veren plan yerine, ABD'nin White

* Türkiye MAİ Karşıtı Çalışma Grubu

Planı kabul edildi. Bu plan çerçevesinde, o tarihte ve hatta bugün bile dünyadaki altın stoklarının en büyük bölümünü elinde tutan ABD'nin para birimi olan dolar (\$) ile altın birbirine endeksledi ve IMF ile Dünya Bankası gibi yıllardan beri az gelişmiş ekonomileri pençesinde tutan 2 mali kurum oluşturuldu. Tüzükleri incelendiğinde son derece "ulvi" amaçlar için kurulduğu zannedilecek bu iki mali kuruluş son elli yıldır zengini daha zengin, yoksulu daha yoksul ve bağımlı hale getirme konusunda olağanüstü başarılar elde etti. Bu bağlamda akla gelebilecek tek soru; bu tuzağa nasıl olup da Avrupa Devletlerinin düşmediği olabilir.

Bu dayatmanın Avrupa'da kısa dönem öncesine kadar hayata geçirilememesinin nedeni, Avrupa İşçi Sınıfı ve onun tarihsel kazanımlarıdır. Tarihsel kazanımların yanında kıtanın, bir diğer özelliği de 55 yıl öncesi paylaşım pazarlıkları sırasında alternatif siyasi-ekonomik düzenin savunucusu ve uygulayıcısı olan Sosyalist Bloğun hemen yanı başında olmasıydı. Avrupa ülkeleri toplumlarının sosyalizm gibi bir sistem değişikliğine yönelmemesi ancak köklü bir burjuva demokrasisi ve gelişmiş bir sosyal devlet anlayışı ile mümkündür. İşte bu uğurda "gerektiği kadar ve gerektiği sürece demokrasi" ilkesinden yola çıkan dünya egemen sermayesi, Avrupa'daki ulus devletlerin ekonomilerinin güçlenmesine – kendi kontrol ve denetimleri altında – izin verdi. Ve Avrupa toplumu, kazanımlarından son derece hoşnut, Berlin duvarı gerisindeki yaşamı merak etmeksizin ve bu demokrasiyi hak ettiklerine inanarak, git gide dünyadan soyutlandı. Bu süreçte Avrupa hızla geliştirilerek ulusötesi sermaye için önemli bir "pazar" haline getirildi, daha da önemlisi Kapitalizm tüm kurum ve yapıları ile Avrupa toplumuna tam olarak benimsetirildi.

Avrupa kökenli sermaye grupları, bu çok önemli hayati kazanımı garanti altına alırken bir yandan da oyunun ikinci perdesini büyük bir sabırla sahneye koymaya başladı. Avrupa Ekonomik Birliği neredeyse 40 yıl gibi çok uzun bir süreçte oluşturuldu ve bu sürecin son 20 yılında adım adım hayata geçirildi. Ekonomik entegrasyon adı verilen bu girişim ile asıl hedeflenen, küreselleşmeye geçiş yapan sermayenin Avrupa ulus devletleri üzerindeki yetki ve yaptırımlarını arttırmak olduğu halde ve Avrupa Toplumu, ABD sermayesinin dünyadaki gücü ve egemenliği karşısında bir alternatif güç odağı haline gelmenin zorunluluğu söylemiyle sunulmaktadır. Bu süreçte Avrupa toplumlarını, bu birliğin oluşturulması ve gerekliliği yönünde ikna edebilmek için çeşitli argümanlarla bütün yollar denenmiştir. Avrupa sermayesi Dünya pazarlarındaki payını artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek ve kar marjlarını yükseltmek için, emek yoğun yatırımlarını "dünyanın ucuz emek cennetlerine" taşıdılar. Bunu yaparken de kendi ülkelerindeki işsizliği arttırarak emeğin ucuzlamasını, örgütsüzleşmesini ve prim girdileri azalan sosyal güvenlik sisteminin zayıflamasını sağladılar.

Bugün Avrupa'daki sosyal devlet ve demokratik yapı artık misyonunu tamamlamış gibi görünüyor. Özellikle son 10 yıldır, liberal lobi, kıtadaki sosyal devlet anlayışının

iflas ettiği, genç kuşağın, bir türlü ölmek bilmeyen yaşlı kuşak tarafından sömürüldüğü ve Avrupa ülkelerindeki Sosyal Güvenlik Sistemlerinin acilen özelleştirilerek, Avrupa Borsalarına kanalize edilmesinin ne kadar zorunlu olduğu söylemlerini her geçen gün daha da arttırıyor. Bu liberal lobi savını güçlendirmek için makul gerekçeler yaratıyor, sosyal demokratları yanına çekiyor ve medyayı da yönlendiriyor.

Financial Times'ın Nisan 1998 sayısının kapağında kocaman puntolar ile bir başlık: "Avrupa'daki X kuşağı (35 yaşın altındaki çalışan kesim) geleceğinden endişe duyduğu için Avrupa Borsalarına saldırdı."

Bu haberi yorumlayabilmek için, Avrupa toplumunun geleneksel tasarruf-yatırım kültürüne kısaca değinmekte yarar var. Kıtada yaşayan halkların tasarruf ve yatırım anlayışı, ekonomi ve ticaret kültürü çok eski yıllara dayanan Alman ekolünün etkisi altındadır. Bu ülkenin liderliğinin bir nedeni de dünya ticaretinin duayeni olarak bilinen yahudi toplumu ile uzun yıllar boyunca iç içe yaşamış olmasından kaynaklanmaktadır. Alman ekonomisi, Banka Mevduat sistemi ile güçlenmiş, temellerini bu yapı üzerine inşa etmiştir. Bu nedenle Avrupa toplumları riskli menkul kıymetlere sıcak bakmaz ve yine bu nedenle Roma, Madrid, Brüksel, Bonn v.b. borsaların kapanış endekslerini pek duymayız. Kuşkusuz, Avrupa'da da bilinen, şöret olmuş bir iki borsa bulunmaktadır. Örneğin ağırlıklı olarak dünya mal piyasaları (tahıl metal ve endüstriyel ürün borsaları gibi), ticaretine ev sahipliği yapan ve döviz kurlarının belirlendiği merkez olan Londra Borsası ya da dünya altın stoklarının kasası konumunda olan Zürih borsası gibi.

Menkul kıymet Borsaları, ya da başka bir deyişle sermaye piyasaları iki temel unsurla ayakta durabilmektedir. 1) Küçük yatırımcıların Borsaya olan ilgisini kıskırtmak ve 2) Finans piyasalarındaki enstrüman sayısını sürekli çoğaltmak "çeşitlendirmek".

İşte bu yüzden, Avrupa'daki Sosyal Güvenlik Sistemi özelleştirilmeden önce Avrupa halklarının borsalara ısındırılmaları zorunluluğu vardır. Bunun için, emek sınıfının da zaman zaman alet edildiğine tanık olmaktadır. İşçilerin fabrikaya ortak edilmesi, hisse sahibi yapılması boşuna değildir. Hisse senedi satın almaya ikna edemiyorsanız, hediye edersiniz. Zaten birkaç zaman endeksi takip etse, hele birkaç kuruş da para kazansa işlem tamam. Yukarıda sözünü ettiğimiz unsurları güçlendirme amacı ile atılan adımların en önemlisi ise "Euro" yani tek bir Avrupa parası sürecidir. Euro ile hedeflenenler alt alta yazıp toplandığında ortaya çıkan manzara şöyle :

- Para Birliğine üye olan ülkeler arasında kur farkı olmayacağından iç finans piyasaları hareketlenecek

- Finans Piyasalarını birbirine bağlayan "TARGET" isimli yeni ödeme sistemi ile birlikte piyasa çeşitliliği sağlanacak.

- Maastricht ile gelen kısıtlamalar çerçevesinde gerçek-

leştirilen ve devam edecek olan Kamu Harcamaları ile ilgili kriterler işsizlik sigortası ve emeklilik sistemlerinde kaynak sıkıntısı ve belirsizliğe yol açacak

Evet tam anlamı ile "bir taşla birkaç kuş" hedefleniyor. Bir yandan Avrupa toplumlarının geleneksel yatırım, tasarruf tercihleri ile oynanarak finans piyasalarında hedeflenen canlanma sağlanırken, diğer yandan da emek piyasaları güvencesizleştirilerek, ucuzlatılmak isteniyor.

Peki küçük küçük milyonlarca yatırımcı, borsalara akın etse bundan kim kazançlı çıkacak? Tabii ki borsada hisselelerini halka arz eden sermaye sahipleri. Kapitalist sistemin finans piyasaları konusundaki gerekçesi "yatırımlar için kaynak sağlamak" şeklinde açıklanmaktadır. Oysa dünyadaki trend izlendiğinde, transferin tam tersi bir yönde gerçekleştiği yani reel sektörden finans sektörüne önemli paylar aktarıldığı görülmektedir. En somut gerçek ise, finans dünyasında sirküle eden parasal büyüklüklerin dünya üretimini kat be kat geride bırakmış olmasıdır. Bir görüşe göre, hiçbir değer ifade etmeyen, tamamen kaydı olan finans kapital öylesine muazzam bir hacme ulaşmıştır ki, artık egemen sermayenin para kazanma hırından değil, bu kaydı varlığın sağladığı, tüm dünyayı kendi şirketi gibi görme ve tüm insanlığın yönetimini elinde bulundurma gücüne sahip olma hırından söz edilmektedir.

Analitik bir bakış açısı baz alındığında finans kapitalden korkulmaması gerektiği düşüncesine bile ulaşılabilir. Evet tamamen kaydı ve bir değer ifade etmeyen bir parasal büyüklük. Ama bütün ipler dünya ekonomisine hakim "parasal gücün" elinde olduğu için uygun zaman dilimlerinde ve kısmi olarak likide edilen bu kaydı sermaye pek ala satın alma değeri ifade etmektedir. Bir an için finans piyasalarındaki bütün yatırımların nakde dönüştürüldüğünü düşünecek olduğumuzda ise bunun mümkün olmadığını görüyoruz. (Aksi taktirde finans sistemi bütünüyle çöker). Değerlerin "kaydı" olarak ifade edilmesinin bir sebebi de sıkça krize gereksinim duyan bu sistemde paraya dönmediğiniz (menkul kıymetlerinizi satmadığınız) sürece ne kadar varlığa sahip olduğunuz konusunda bir kesinliğin olmayışıdır. Bu piyasaların aktörlerince kar realizasyonu olarak adlandırılan işlem de işte bu endişe ile yapılan satışlardan ibarettir.

Küreselleşme olmasaydı ve paranın değersizleşmesi korkuları ile önce menkul kıymetler kendi içinde ardından da her menkule dayalı olarak türetilen türev piyasası enstrümanlarında çeşitlenmeye gidilmemiş olsaydı, egemen sermaye grupları kendi ülke sınırlarına hapsolacak, kar realize ettikleri dönemlerde ise bu muazzam büyüklükteki paraları ile baş başa kalacaklardı. Oysa bugün "emerging markets" ya da türkçe adıyla "gelişmekte olan piyasalar" sistemin sigortası işlevini görmektedirler. 1996 yılında dünyanın en çok kazandıran borsası olan Polonya Borsası, 1997 yılında dünyanın en çok kaybettiren piyasası olarak tarihe geçiyor. 1990'lı yılların başından itibaren koskoca Asya kıtasını adeta temelinden sarsan "Asya Kaplanları, Asya mucizesi" tıpkı bir balon gibi sönyör üstelik bölge

ülkelerini 20 yıl önceki gelişmişlik düzeyine bölge toplumlarını da beraberinde açlık ve yoksulluk sınırının altına sürükleyerek. Yer kürenin efendisi, Finans kapital adım adım dünyayı dolaşıyor girdiği ülkeleri cehenneme çeviriyor. Hiçbir riskleri yok. Dün Polonya, bugün Tayvan, Malezya, Endonezya, G.Kore ardından Rusya, yarın yoksul Güney Amerika, nasıl olsa dünya onların şirketi. Parayı bir amaç, kısa yoldan zengin olma ütopyasını tüm insanlığın ortak hedefi haline getirmelerine sadece bir iki adım kaldı.

Mercedes Benz-Stuttgart Yönetim Kurulu Üyesi Dr.Kurt J. Lauk, 22 Mayıs 1998 günü İstanbul'da katıldığı bir panelde Küreselleşmenin Nimetleri (!)ni anlattı. "Küreselleşme hep yanlış algılandı, dünya doğrudan yatırımların yani sanayii sermayesinin küreselleştiğini zannetti. Sanayilerimizi zaten yıllar önce küreselleştirmiştik. Bizim asıl amacımız, finans sermayelerimizi sınırların ötesine taşımak ve bu konuda önümüze çıkarılan Ulusal engelleri aşabilmektir. Bu süreçte tabii fiziki yatırımlarımızı da ucuz emek cennetlerine taşımayı ihmal etmiyoruz. Ama sermaye için en can alıcı konu, hisselerin Borsa fiyatlarıdır. Ve bu konuda önümüzde duran en büyük sorun, dünyadaki sağlık ve emeklilik fonlarıdır. Bir an önce bu sigorta sistemlerinin Borsalara aktarılması gerek, böylece hisse senetlerimiz değer kazanacak, aktiflerimiz büyüyecek kısacası daha da zenginleşeceğiz."

(Bu söylemle inanılmaz derecede örtüşen bir diğer olay da 6 Mayıs 1997 tarihinde Türkiye'ye "deney aktarmak" üzere gelen Şili Çalışma Bakanı Jose Pinera'nın Şili'deki Sosyal Güvenlik Sisteminin özelleştirilmesi ile ilgili söylemi ve kendisine ev sahipliği yapan kurumun İMKB'de kayıtlı bir Menkul Kıymet Aracı Şirketi olması, toplantının da İMKB salonlarında yapılmasıdır.)

Dr. J.Lauk sözlerine şöyle devam etti: "Fiziki yatırımlar karşısındaki en önemli sorun da demokrasi ve sosyal devlet anlayışlarıdır. Küreselleşmeden en karlı çıkan kesim Asya sermayesi oldu, neden? Çünkü Asya'daki ülkeler çoğunlukla diktatörlükle yönetiliyor. İşçilik çok ucuz, çocuk emeği kullanılıyorsunuz. Oysa biz Avrupa'da demokrasi ve toplumsal kaygıları dikkate almak zorunda bırakıyoruz." Bu cümlelerden, özellikle Asya'da yaygın olarak başlatılan "çocuk emeği karşıtı kampanya"nın gerçek sponsorlarını anlamak mümkün.

Aslında, dünyamızda başlayan ülkemize de ulaşan "ekonomik krizi" de deştığımızde benzer görüntülerle karşılaşılıyor. Yaşanan krizler sermaye klikleri arasında yaşanan güç ve hakimiyet savaşlarından başka bir şey değil.

En büyüklerin Dünya Şirketi olma hedefinin bedelini küçük ve orta büyüklükte olan sermaye grupları ödüyor. Ama asıl bedel ödeyen grup her zamanki gibi doğa ve insan oluyor. Evet Asya Şirketleri boylarını aşan bir işe kalkışmış, büyük bir suç işlemiştir. Dünya ekonomisinin devlerinin Pazar payı ve dolayısıyla güçleri büyük bir tehdit ile karşı karşıya bırakılmıştır. Oysa, Asya mucizesinin

yaratılmasında bu dünya devlerinin payı çok büyüktü. Çünkü Asya'daki işsizliğin azalması, talebin ve bu dünyanın en kalabalık kıtasındaki pazarın canlanması anlamına gelmekteydi. Alım gücü artan kitlelerin Asya Borsalarına alıcı olarak girmesi ve yabancı yatırımcılar tarafından daha önceden çok ucuza alınmış kıymetlerin çok yüksek bedellerle Asya'da kısırlanan küçük yatırımcılara satılması gerekiyordu. Ama bu süreçte bazı istenmedik gelişmelerin de önüne geçilememişti. Asya Şirketlerinden bir kısmı, sınırlarının ötesine taşmış, Asya markaları birer birer dünya markası haline gelmeye başlamıştı. Apple, Commodor, IBM, NCR, Ford, Chrysler gibi batılı dev sanayiler Sony, Hytachi, Samsung, KIA, Hyundai gibi Asya devleri ile hem de küresel pazarda kapışmaya başlamıştı. Asya devleri henüz küresel şirket olmadıklarının ayırına vardıklarında, bölgedeki KOBİ'ler çoktan iflas etmişlerdi. Ödeme, üretim ve satış gücünü içine giren Şirketler birer birer ve olağan üstü ucuz bedeller karşılığında batı sermayesine satılmaya başlandı. OECD-Güney Amerika sorumlusu olan Mehmet Öğütçü isimli bir Türk yönetici geçtiğimiz günlerde ulusal basına verdiği demeçte, büyük Türk firmalarını Güney Doğu Asya'ya davet ediyor, satışa çıkan Asya Şirketlerini satın almaları uyarısında bulunuyordu. Evet, bir ders verilmesi gerekiyordu ve verildi. Ama, yaşananlar bir daha Asya Piyasalarına girilmemesi şeklinde değil, tersine bu fırsattan en iyi şekilde yararlanılması yönünde adres göstermektedir.

Dünya yatırım ve ticaretinin devleri, bir gün küresel şirket durumuna geldiklerinde küreselleşme süreci de tamamlanmış olacak. Bu süreçte emeklilik ve sağlık fonlarının ne kadar önemli olduğunun bir başka göstergesi de OECD 'nin Mart 1998'de Türk Hükümetine yaptığı teklifte gizli: Sosyal Güvenlik Sisteminin tüm varlıkları nakde dönüştürülerek İMKB'ye aktarılmalı ve oluşan Portföyün Yönetimi de 400 milyon \$ karşılığında OECD'ye bırakılmalı. Aynı kurumun OECD-Economic Outlook 1998 isimli yıllık yayınında Türkiye için ayrılan bölümde de benzer önerilerle karşılaşılıyor. Hatta, bu yapılmayacak olursa ülkemizde finans krizinin kaçınılmaz hale geleceği uyarısına da yer verilmiş. Kısacası emeğin birikimleri bu kez de finans kapitali düştüğü bataktan çıkarmak adına peşkeş çekilecek.

Genel seçimlere gün be gün yaklaştığımız bu günlerde ülkemiz hala bir Hükümet arayışı içerisinde. Fakat ne ilginçtir ki Hükümet kurma çalışmalarına başlayan sayın Yalım Erez'i de dinlediğimizde, Paris'teki OECD Merkezinden canlı yayın yaptığı izlenimine kapılıyoruz. Tıpatıp aynı söylem: Sosyal Güvenlik Sisteminde yapacağım reform, finans sektörünün sorunlarını aşılmasında hayati bir rol oynayacaktır. IMF ve Dünya Bankası da aynı şeyi ısrarla talep ediyorlar. Peki ülkeleri kimler yönetiyor? Devalüasyon yapıp; yapılmayacağına, faiz oranlarının yıllık seviyesinin hangi aralıklarda seyredeceğine, tek tek kurumların adı verilmek suretiyle özelleştirmelerin hızlandırılmasına, memur maaş zamlarının oranlarına varana kadar tüm kararlar uluslar arası üst ekonomik kuruluşlarca dikte ettiriliyor.

İşte Çok Taraflı Yatırım Anlaşması ya da MAİ olarak

öğrendiğimiz yeni yapı da tam bu noktada sahneye çıkıyor. Bugüne kadar IMF, Dünya Bankası; NAFTA, APEC, AB, NATO, OECD v.b. diğer uluslar arası kuruluşların bir adım arkasında suflörlük yapan ulus ötesi Şirketler artık bu işi aleni ve daha geniş yetkilerle donatılmak suretiyle birebir Ulus Devletlerle karşı karşıya gelerek devam ettirmek istiyorlar. Çünkü küresel Şirket olma yolundaki kilometre taşlarından bir tanesi de bu.

Amerikalı siyaset bilimci, yazar Noam Chomsky, "Herkes güçlü bir Devletten yana asıl sorun ise bu güçlü Devletin kimden yana olacağıdır?" diyor. Fransa'daki Sendikacı dostlarımızdan aldığımız yanıt da pek farklı değil. Fransa'da karar mekanizmasının kimin elinde olduğunu sorduğumuzda, cevap "Renault, Peugeot, Citroen, La Farge" şeklinde oluyor. Artık ulusların emperyalizminden söz etmek de mümkün değil. Özellikle MAİ anlaşmasının şart aralarında bu olguyu son derece açık bir biçimde görebiliyoruz. Buna rağmen bazı çevreler bu konularda toplumun kafasını karıştırmaktan geri kalmıyor. Evet biz de söylüyoruz, daha önce suflörlük yapıyorlardı şimdi başrol oynamak istiyorlar. Ama sadece bu kadar değil, başrolün yanı sıra rejisörlüğü, yapımcılığı ve hatta tiyatrunun ve seyircilerin sahipliğini de talep ediyorlar MAİ ile. Doğru, şükredecek çok az şey bıraktılar bize, ama hala bir asgari ücret yasamız, bir sosyal güvenlik sistemimiz, bir sendikalar yasamız, Devlet okullarımız, Devlet hastanelerimiz ve Parlamentomuzca çıkarılan yasalarımız var. Bu kurumlar MAİ ile birlikte tarihe gömülecek, daha da önemlisi yakın dönemde Bergama'da örneği yaşanan, doğayı ve insan haklarını korumayı amaçlayan sivil itaatsizlikler bile yasaklanacak. En doğal insan haklarından biri olan "yaşama hakkı" rekabet adına tırpanlanan çevre yasaları ve hukuk sistemi sayesinde sürekli tehdit altında olacak. Uluslararası finans hareketleri önündeki tüm engeller kaldırılarak ekonomik krizler gündelik birer olay haline gelecek. Şirketler ve ulus devletler arasında meydana gelebilecek uzlaşmazlıklar ulusal mahkemeler aracılığı ile değil uluslararası tahkim kurulu tarafından çözüme kavuşturulacak. Ve bu tür uluslar arası tahkim kurullarında daima ulus devletler davalı, şirketler ise davacı konumda olacaklar. Küresel Şirketlerin karlılığını etkileyebilecek tüm devlet kararları yargılanacak, devletler şirketlere tazminat ödemeye mecbur edilecek. Ülke ekonomisini düzene sokma amacı ile yapılan Devlet müdahaleleri yasaklanacak, tüm ekonomi serbest piyasa ilkeleri doğrultusunda yürütülmek zorunda kalınacak. Vergi ve sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemeler ancak yabancı şirketlerin yararına ya da başka bir deyişle toplumun büyük kesiminin zararına olduğu sürece yapılabilecek. Anlaşmaya imza atıldığı andan itibaren 20 yıl boyunca geri dönüşü yok. İlk 5 yıl zaten vazgeçme gibi bir hak tanınmıyor. Eğer 5. yılın sonunda pişman olunursa anlaşmadan vazgeçilebiliyor ama bir şartla: 15 yıl daha tüm anlaşma maddeleri uygulanacak.

En son toplantısını 3 Aralık 1998 tarihinde Paris'te yapan OECD Bakanlar Konseyi, Fransa ve İngiltere'nin anlaşmanın başka bir platforma kaydırılması talebi ile çekilme-

sinden dolayı MAİ'nin artık OECD'de müzakere edilmeyeceğini duyurmuştu. Uluslar arası MAİ karşıtı koalisyon üyeleri, anlaşmanın yeni adresi olarak WTO (Dünya Ticaret Örgütü)'ya gönderme yapılacağını beklerken, ulaşan son bir haberle MAİ'nin henüz OECD'de bile noktalanmadığını öğrendi. Bu son haber, ABD'nin MAİ Müzakere Heyeti Başkanı'ınca kamu oyuna yapılan ve ABD'nin OECD bahar toplantısına sunulmak üzere yeni bir MAİ raporu hazırladığı yönündeki açıklamaydı.

Bu anlaşmaya tam olarak vakıf olabilmek için son 20 yıllık dönemde birer birer kaybettiğimiz kazanımlarımızın neler olduğunu ve gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerin sosyal standartları arasındaki farklılıkları bilmek gerekiyor. Özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde mevcut sosyal standartların göreceli olarak ne kadar güçlü olduğu hatırlanacak ve anlaşmaya bu noktadan bakılacak olursa iki gerçeğe yüz yüze geliniyor: 1) Gelişmiş ülke halklarının MAİ'den kaynaklanacak zararı, gelişmekte olan ülke halklarına oranla çok daha fazla olacak 2) Küresel Şirketler artık, ulus, vatan, vatandaş ilkelerini tamamen aşacak ve küresel sömürü alanlarının en verimli bölgesini de kendi ulusal sınırları oluşturacak. Daha önce de belirttiğimiz gibi Amerikan emperyalizmi ya da İngiliz emperyalizmi kavramları yerini küresel, vatansız şirketlerin emperyalizmi alacak.

Bu verilerden yola çıkarak sınırlar ortadan kalkacak, milliyetçilik, ırkçılık gibi kavramlar yok olacak ya da sınırsız bir dünya devletine doğru gidiyoruz diyerek toplumları aldatmaya yönelik söylemlerde bulunanlar da olabilir. Ancak şunu unutmamalıyım: Dünyadaki küresel şirket sayısı, krizlerin zorunlu sonucu kolaylaşan şirket evlilikleri ile hızla azalırken, ulus devlet yapıları da büyük bir süratle parçalanmakta, sayıları da gün geçtikçe artmaktadır. Küresel Şirketlerin en büyük yatırım alanlarından bir tanesinin silah ve savunma sanayii olduğu hatırlanacak olursa dünya halkları arasındaki ulusal, dinsel ve ırksal farklılıkların egemen sermaye için ne derece önemli olduğu daha net görülebilecektir. Bu bağlamda, küreselleşmenin sadece sermayenin evrensel güç kazanması amacına hizmet edeceği unutulmamalıdır.

Bu yönde atılan başka adımların da olduğunu görüyoruz. Söz gelimi NATO'nun kuruluşunun 50. Yılı'nın kutlandığı 1998 yılında, bu jandarma örgütün artık küresel jandarmalığa soyunması gerektiği savları ortaya atılıyor. Hatta, bu talebe gerekçe olarak da NATO'nun Bosna Hersek-Sırbistan savaşında gösterdiği "kahramanlıklar" a gönderme yapılıyor. Ama ilginçtir ki bu talep, savaşın bitiminin hemen sonrasında ileri sürüleceği yerde, yaşananların ve özellikle de ilk dönemlerde kamuoyu tarafından şiddetli eleştirilere neden olan "gecikmiş müdahale"

suçlamalarının etkisi geçtikten epey sonra dile getiriliyor. Ve deniyor ki, Bosna gibi kendi alanı dışında kalan bir bölgeye müdahale etmesine ses çıkarılmadığına ve NATO bu hareketi başarıyla tamamladığına göre bundan sonra dünyanın neresinde olursa olsun tüm bölgelere hem de muhtemelen çok sağlam bir gerekçe göstermek zorunda kalmaksızın her türlü askeri müdahalede bulunabilmelidir. Ulusötesi Şirketler, evrensel erki eline geçirdikten sonra bu gücün devamı için bir kolluk kuvvetine de ihtiyaç duyuyorlar.

Ulusötesi Şirketler, paravan olarak bile olsa eski uluslar arası üst kuruluşlarından tamamen vazgeçecek gibi görünmüyorlar. Asya krizinin ilk dönemlerinde Dünya Bankası tarafından IMF'ye karşı takınılan tutum hepimizi şaşırtmış, bizleri "IMF'nin de mi misyonu tamamlandı" ikilemine sürüklemişti. Ama Aralık ayında, IMF ve Dünya Bankasının komitelerinin ortaklaştırılacağını öğrendiğimizde, ülke ekonomilerini bağımlı hale getirmede en etkili araç olarak yıllardan beri hizmet veren (?) IMF'nin gözden çıkarılmasının o kadar da kolay olmadığını anlıyoruz.

Ayrıca, G7 ülkeleri yaz sonunda toplanıp Asya'ya yardım paketi için Fon kaynaklarının arttırılması konusunu müzakere etmiş ancak, sonuç özellikle ABD'nin ısrarı ile "böyle bir fon arttırımına gerek olmadığı" şeklinde çıkmıştı. Bu kararın üzerinden 1 ay bile geçmeden, fon kaynaklarının bir gecede arttırıldığını öğreniyoruz. Ardından bölgenin Japonya liderliğinde bir Birlik oluşturarak krizden çıkma yönünde bir kararda mutabık kaldığı açıklanıyor. Japonya'nın kriz sonrasında aldığı devalüasyon kararları neticesinde hızlanan ihracatından olumsuz yönde etkilenen batı sermayesi, çareyi kitada Japonya'ya rakip olabilecek ikinci bir güç yaratmakta buluyor. Bu amaçla Çin'e devalüasyon yapması karşılığında IMF kredileri vaad edilerek, bu ülkenin de ekonomik anlamda bağımlı hale gelmesi amaçlanıyor.

Evet, dünya sermaye güçleri arasında yüzyıldan beri yaşanan, bedeli insanlığa ve doğaya ödetilen bu amansız savaş hızla sona doğru yaklaşıyor. Ulusötesi şirketlerin sayısı eliminize edilip; diğerleri tasfiye edildiğinde ya da kontrolleri tamamen en güçlü ulusötesi şirketin eline geçtiğinde ortaya çıkacak vahşet tablosu, bugünlerimizi bile aratır boyutta olacaktır.

Ülkemiz somutunda son yirmi yılda yaşanan olumsuzluklar baz alındığında; insanlık, doğa ve emek cephesindeki kayıpların neler olduğu toplumumuz tarafından yaşanarak bilinmektedir. Bu gerçekliğin sermaye savaşları bitiminde ortaya çıkacak vahşet tablosu ile karşılaştırılması halinde, tarih, suskunlukların bedelinin çok ağır olacağını gösterecektir.